EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 7.6.2018
COM(2018) 441 final

ANNEXES 1 to 4

LISAD

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse siseturu, ettevõtete, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime ja Euroopa statistika programm ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014, (EL) nr 258/2014, (EL) nr 652/2014 ja (EL) 2017/826

{SEC(2018) 294 final} - {SWD(2018) 320 final}

I LISA

Rahastamiskõlblikud meetmed, millega täidetakse artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärki

Rahastamiskõlblikud on järgmised meetmed, millega täidetakse artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärki ja mida rakendatakse peamiselt toetuste ja hangete kaudu:

1. Erakorralised veterinaar- ja fütosanitaarmeetmed

1.1. Erakorralised veterinaar- ja fütosanitaarmeetmed, mida võetakse juhul, kui on kinnitust leidnud mõne III lisas osutatud loomataudi või zoonoosi esinemine või kui on kinnitust leidnud ühe või mitme taimekahjustaja esinemine või kui esineb otsene oht inim-, looma- või taimetervise seisundile liidus.

Esimeses lõikes osutatud meetmeid rakendatakse viivitamata ja neid kohaldatakse koosõlas liidu õiguse asjakohaste sätetega.

1.2. Fütosanitaarvaldkonna eriolukordade puhul järgmised meetmed, mida liikmesriigid võtavad taimekahjustajate esmakordse esinemise korral konkreetses piirkonnas:

(a) meetmed, mis liikmesriigi pädev asutus võtab kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031[1] artikliga 16 või selle määruse artikli 28 lõike 1 kohaselt vastu võetud liidu meetmetega, et hävitada liidu karantiinne taimekahjustaja;

(b) meetmed, mis liikmesriigi pädev asutus võtab kooskõlas määruse (EL) 2016/2031 artikliga 29, et hävitada taimekahjustaja, mis ei ole kantud liidu karantiinsete taimekahjustajate loetellu, kuid mida võib käsitada karantiinse taimekahjustajana vastavalt kõnealuse määruse artikli 30 lõikes 1 osutatud kriteeriumidele;

(c) täiendavad kaitsemeetmed, mille eesmärk on takistada sellise taimekahjustaja levikut, mille tõrjeks on vastu võetud määruse (EL) 2016/2031 artikli 28 lõike 1 ja artikli 30 lõike 1 kohased liidu meetmed, välja arvatud punktis a osutatud taimekahjustaja hävitamise meetmed ja punktis b osutatud leviku tõkestamise meetmed, kui need meetmed on olulised selleks, et kaitsta liitu kõnealuse taimekahjustaja edasise leviku eest.

1.3. Liidu toetust võivad saada ka järgmised meetmed:

1.3.1. kaitsemeetmed, mis võetakse juhul, kui mõni III lisas loetletud loomataud või zoonoos esineb või levib kolmandas riigis, liikmesriigis või ülemeremaal või -territooriumil, ohustades otseselt tervisealast olukorda liidus, samuti kaitsemeetmed või muu asjakohane tegevus, millega toetatakse taimede tervislikku seisundit liidus;

1.3.2. käesolevas lisas osutatud meetmed, mida viivad ellu vähemalt kaks liikmesriiki, kes teevad epideemia tõrjeks tihedat koostööd;

1.3.3. biopreparaatide varude hankimine, mis on ette nähtud III lisas loetletud loomataudide või zoonooside tõrjeks, kui komisjon liikmesriigi taotlusel leiab, et selliste varude hankimine on asjaomases liikmesriigis vajalik;

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2031, mis käsitleb taimekahjustajatevastaseid kaitsemeetmeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 228/2013, (EL) nr 652/2014 ja (EL) nr 1143/2014 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 69/464/EMÜ, 74/647/EMÜ, 93/85/EMÜ, 98/57/EÜ, 2000/29/EÜ, 2006/91/EÜ ja 2007/33/EÜ (ELT L 317, 23.11.2016, lk 4).

1.3.4. biopreparaatide varude või vaktsiinidooside hankimine, kui mõne III lisas loetletud loomataudi või zoonoosi esinemine või levik kolmandas riigis või liikmesriigis võib ohustada liitu.

2. Iga- ja mitmeaastased veterinaar- ja fütosanitaarprogrammid

2.1. Iga- ja mitmeaastaseid veterinaar- ja fütosanitaarprogramme III lisas loetletud loomahaiguste ja zoonooside ning taimekahjustajate hävitamiseks, tõrjeks ja seireks tuleb rakendada kooskõlas liidu õiguse asjakohaste sätetega.

Tingimused, millele meede peab toetuse saamiseks vastama, sätestatakse artiklis 16 osutatud tööprogrammis.

Programmid esitatakse komisjonile kavandatavale rakendusperioodile eelneva aasta 31. maiks.

Pärast seda, kui toetusesaajad on finantsvahearuanded esitanud, võib komisjon vajaduse korral muuta toetuslepinguid kogu rahastamiskõlblikkuse perioodi suhtes.

2.2. Juhul kui mõne III lisas loetletud loomataudi või zoonoosi esinemine või levik võib tõenäoliselt ohustada tervisealast olukorda liidus, võivad liikmesriigid selleks, et kaitsta liitu mõne kõnealuse loomataudi või zoonoosi sissetoomise eest, või kui on vaja võtta kaitsemeetmeid taimede tervisliku seisundi kaitseks liidus, lisada riiklikesse programmidesse meetmed, mida tuleb rakendada kolmandate riikide territooriumil koostöös asjaomaste riikide ametiasutustega. Samadel asjaoludel ja samal eesmärgil võib liidu rahalist toetust anda otse kolmandate riikide pädevatele asutustele.

2.3. Fütosanitaarprogrammide puhul võivad liidu rahalist toetust saada järgmised liikmesriikide meetmed:

(a) teatava ajavahemiku järel tehtavad uuringud, millega kontrollitakse vähemalt liidu karantiinsete taimekahjustajate esinemist ning seda, kas esineb märke või sümptomeid sellise taimekahjustaja esinemisest, mille puhul tuleb võtta määruse (EL) 2016/2031 artiklis 29 osutatud meetmeid või artikli 30 lõike 1 kohaselt vastu võetud meetmeid;

(b) teatava ajavahemiku järel tehtavad uuringud, millega kontrollitakse seda, kas esineb muid kui punktis a osutatud taimekahjustajaid, mis võivad kujutada endast liidule uut ohtu ning mille sissepääs või levik võib oluliselt mõjutada liidu põllumajandust või metsi;

(c) meetmed, mis liikmesriigi pädev asutus võtab kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031 artikliga 17 või selle määruse artikli 28 lõike 1 kohaselt vastu võetud liidu meetmetega, et hävitada liidu karantiinne taimekahjustaja;

(d) meetmed, mis liikmesriigi pädev asutus võtab kooskõlas määruse (EL) 2016/2031 artikliga 29, et hävitada taimekahjustaja, mis ei ole kantud liidu karantiinsete taimekahjustajate loetellu, kuid mida võib käsitada karantiinse taimekahjustajana vastavalt kõnealuse määruse artikli 30 lõikes 1 osutatud kriteeriumidele;

(e) täiendavad kaitsemeetmed, mille eesmärk on takistada sellise taimekahjustaja levikut, mille tõrjeks on vastu võetud määruse (EL) 2016/2031 artikli 28 lõike 1 ja artikli 30 lõike 1 kohased liidu meetmed taimekahjustaja leviku takistamiseks, välja arvatud punktis c osutatud taimekahjustaja hävitamise

meetmed ja punktis d osutatud leviku tõkestamise meetmed, kui need meetmed on olulised selleks, et kaitsta liitu kõnealuse taimekahjustaja edasise leviku eest;

(f) meetmed, mille eesmärk on takistada sellise taimekahjustaja levikut, mille tõrjeks on vastu võetud määruse (EL) 2016/2031 artikli 28 lõike 2 või artikli 30 lõike 3 kohased liidu meetmed taimekahjustaja leviku takistamiseks saastunud alal, kust taimekahjustajaid ei ole võimalik hävitada, kui need meetmed on olulised selleks, et kaitsta liitu kõnealuse taimekahjustaja edasise leviku eest.

Kõnealuste meetmetega hõlmatud taimekahjustajate loetelu määratakse kindlaks artiklis 16 osutatud töökavas.

3. Loomade heaolu edendamist toetav tegevus.

4. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625[2] artiklites 92, 95 ja 97 osutatud Euroopa Liidu referentlaborid ja Euroopa Liidu referentkeskused.

5. Määruse (EL) 2017/625 artiklis 112 osutatud koordineeritud kontrolliprogrammid ning teabe ja andmete kogumine.

6. Toidujäätmete tekke vältimise ja toidupettuse vastu võitlemisega seotud tegevus.

7. Toidu säästvat tootmist ja tarbimist toetav tegevus.

8. Andmebaasid ja elektroonilised teabehaldussüsteemid, mis on vajalikud artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärgiga seotud õigusaktide tulemuslikuks ja tõhusaks rakendamiseks ning millel on tõendatud lisaväärtus liidu jaoks tervikuna.

9. Ametliku kontrolli eest vastutavate pädevate asutuste ja loomataudide või taimekahjustajate ohjamise ja/või ennetamisega tegelevate muude asutuste töötajate koolitus, nagu on osutatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 130.

10. Liikmesriikide ekspertide reisi-, majutus- ja elamiskulud, kui komisjon määrab nad abiks oma ekspertidele vastavalt määruse (EL) 2017/625 artikli 116 lõikele 4 ja artikli 120 lõikele 4.

11. Tehniline ja teaduslik töö, sealhulgas uuringud ja koordineerimistegevus, mida on vaja selleks, et tagada artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärgiga seotud valdkonna õigusaktide nõuetekohane rakendamine ning nende kohandamine vastavalt teaduse, tehnoloogia ja ühiskonna arengule.

12. Liikmesriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide tegevus, millega täidetakse artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärki ja toetatakse selle eesmärgiga seotud eeskirjade väljatöötamist ja rakendamist.

---

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus) (ELT L 95, 7.4.2017, lk 1).

13. Ühe või mitme liikmesriigi korraldatavad projektid, mille eesmärk on parandada artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärgi täitmise tõhusust uuenduslike võtete ja tavade kaudu.

14. Toetus liidu ja liikmesriikide teavitamise ja teadlikkuse suurendamise algatustele, mille eesmärk on tagada toidu parem, nõuetekohane ja kestlik tootmine ja tarbimine, sealhulgas toidujäätmete tekke vältimise ja toidupettuste vastu võitlemisega seotud tegevus, artikli 3 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärgi valdkonnas rakendatavate nõuete raames.

15. Meetmed inimeste, loomade ja taimede tervise ning loomade heaolu kaitseks, mida rakendatakse liidu piiril kolmandatest riikidest saabuvate loomade, loomsete saaduste, taimede ja taimsete saaduste suhtes.

16.

II LISA

Rahastamiskõlblikud meetmed, millega täidetakse artikli 3 lõike 2 punktis f osutatud erieesmärki

Liidu poliitika rakendamiseks on vaja kvaliteetset, võrreldavat ja usaldusväärset statistilist teavet liidu majandusliku, sotsiaalse, territoriaalse ja keskkonna olukorra kohta. Lisaks võimaldab Euroopa statistika kodanikel aru saada demokraatlikust protsessist, selles osaleda ja pidada arutelusid liidu praeguse olukorra ja tuleviku üle.

Koos määrusega (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta nähakse programmiga ette Euroopa statistika arendamise, tegemise ja levitamise üldine raamistik aastateks 2021–2027. Euroopa statistikat arendatakse, tehakse ja levitatakse kõnealuse raamistiku alusel ning kooskõlas Euroopa statistika tegevusjuhise põhimõtetega, tehes selleks tihedat ja kooskõlastatud koostööd Euroopa statistikasüsteemi raames.

Kõnealuse raamistiku alusel arendatav, tehtav ja levitatav Euroopa statistika aitab kaasa ELi toimimise lepingus sätestatud ja komisjoni strateegilistes prioriteetides põhjalikumalt käsitletud liidu tegevuspõhimõtete elluviimisele.

Artikli 3 lõike 2 punktis f osutatud erieesmärgi täitmiseks tehakse järgmist:

Majandus- ja rahaliit, üleilmastumine ja kaubandus

– pakutakse kvaliteetset statistikat, mis toetab ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, reformi tugiprogrammi ja liidu aastast majandusarengu jälgimise ja suunamise tsüklit;

– pakutakse Euroopa majanduse põhinäitajaid, neid vajaduse korral edasi arendades;

– pakutakse statistikat ja metoodilisi suuniseid investeeringute ja eelarveliste vahendite statistilise käsitlemise kohta, et toetada majanduslikku lähenemist, finantsstabiilsust ja töökohtade loomist;

– pakutakse statistikat omavahendite ning ELi töötajate töötasude ja pensionide kohta;

– mõõdetakse paremini teenustekaubandust, välismaiseid otseinvesteeringuid, üleilmseid väärtusahelaid ja üleilmastumise mõju liidu majandusele.

Ühtne turg, innovatsioon ja digiüleminek

– pakutakse kvaliteetset ja usaldusväärset statistikat ühtse turu, Euroopa kaitsealase tegevuskava ning innovatsiooni ja teadusuuringute põhivaldkondade jaoks;

– pakutakse rohkem ja õigeaegsemaid statistilisi andmeid koostöömajanduse ja digiteerimise mõju kohta Euroopa ettevõtetele ja kodanikele.

Euroopa sotsiaalne mõõde

– pakutakse kvaliteetset, õigeaegset ja usaldusväärset statistikat, et toetada Euroopa sotsiaalõiguste sammast ja liidu oskuste poliitikat, sealhulgas statistikat tööturu, tööhõive, hariduse ja koolituse, sissetulekute, elamistingimuste, vaesuse, ebavõrdsuse, sotsiaalkaitse, deklareerimata töö ja oskuste satelliitkontode kohta;

– pakutakse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga seonduvat statistikat;

– täiendatakse rändestatistikat eelkõige seoses rändajate olukorra ja lõimumisega ning varjupaigataotlejate haridusvajaduste ja kvalifikatsiooniga;

– arendatakse uusi 2021. aasta järgsete rahva ja eluruumide loenduste programme ja rahvastikustatistikat;

– pakutakse rahvastikuprognoose ja nende iga-aastaseid ajakohastusi.

Kestlik areng, loodusvarad ja keskkond

– jälgitakse edusamme kestliku arengu eesmärkide saavutamisel;

– arendatakse statistikat, et toetada energiastrateegiat, ringmajandust ja plastistrateegiat;

– pakutakse põhilist keskkonnastatistikat ja -näitajaid, sealhulgas jäätmete, vee, bioloogilise mitmekesisuse, metsade, maakasutuse ja maakatte kohta, samuti kliimaga seotud statistikat ja keskkonnamajanduslikku arvepidamist;

– pakutakse kauba- ja reisijateveo statistikat liidu poliitika toetamiseks ja

– töötatakse välja täiendavad näitajad, et jälgida transpordi mitmeliigilisust ja üleminekut keskkonnasõbralikumatele transpordiliikidele;

– pakutakse õigeaegseid ja asjakohaseid andmeid ühise põllumajanduspoliitika, ühise kalanduspoliitika ning keskkonna, toiduga kindlustatuse ja loomade heaoluga seotud poliitikavaldkondade vajaduste täitmiseks.

Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus

– pakutakse õigeaegseid ja põhjalikke statistilisi näitajaid piirkondade, sealhulgas liidu äärepoolseimate piirkondade, linnade ja maapiirkondade kohta, et jälgida ja hinnata territoriaalse arengupoliitika tõhusust ja valdkondliku poliitika territoriaalset mõju;

– toetatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast võitlust käsitlevate näitajate väljatöötamist ning arendatakse politsei- ja julgeolekuvaldkonna statistikat;

– võetakse laialdasemalt kasutusele georuumilisi andmeid ja integreeritakse georuumiline teabehaldus süstemaatiliselt statistika koostamisse.

Euroopa statistika parem tutvustamine ja edendamine usaldusväärse allikana võitluses internetis leviva väärinfo vastu

– edendatakse süstemaatiliselt Euroopa statistikat kui usaldusväärset tõendite allikat ning hõlbustatakse selle kasutamist, et faktide kontrollijad, teadlased ja avaliku sektori asutused saaksid seda kasutada võitluses internetis leviva väärinfo vastu;

– hõlbustatakse statistika kättesaadavust ja sellest arusaamist, muu hulgas esitades seda visuaalselt atraktiivsel ja interaktiivsel viisil ja pakkudes nõudmistele paremini kohandatud teenuseid, näiteks tellitavaid andmearuandeid ja iseteenindusel põhinevaid analüüse;

– arendatakse edasi Euroopa statistika kvaliteedi tagamise raamistikku ja tehakse selle üle järelevalvet, sealhulgas vastastikuste hindamiste kaudu Euroopa statistika tegevusjuhise järgimise kohta liikmesriikides;

– tagatakse juurdepääs üksikandmetele teadusuuringute eesmärgil, järgides andmekaitse ja statistilise konfidentsiaalsuse rangeid standardeid.

Andmerevolutsiooni ärakasutamine ja usaldusväärse aruka statistika kasutuselevõtt

– kiirendatakse uute digitaalsete andmeallikate kasutuselevõttu ning pannakse alus usaldusväärsele arukale statistikale, et pakkuda uut reaalajalähedast ja usaldusväärsetel algoritmidel põhinevat statistikat;

– töötatakse välja uued lähenemisviisid, et oleks võimalik kasutada eravalduses olevaid andmeid privaatsust tagavate ja turvaliste mitmepoolsete arvutusmeetodite kaudu;

– edendatakse tipptasemel teadustegevust ja innovatsiooni ametlikus statistikas muu hulgas nii koostöövõrgustike kui ka Euroopa statistikaalaste koolitusprogrammide kaudu.

Laiendatud partnerlused ja statistikaalane koostöö

– tugevdatakse ESSi partnerlust ja koostööd Euroopa Keskpankade Süsteemiga;

– edendatakse partnerlust avaliku ja erasektori andmete valdajate ning tehnoloogiasektoriga, et hõlbustada statistika eesmärgil juurdepääsu andmetele, mitmest andmeallikast pärit andmete integreerimist ja uusima tehnoloogia kasutamist;

– soodustatakse koostööd teadus- ja akadeemiliste ringkondadega, eelkõige seoses uute andmeallikate, andmeanalüüsi ja statistilise kirjaoskuse edendamisega;

– tehakse koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega üldise ametliku statistika huvides.

III LISA

Loomataudide ja zoonooside loetelu

(1) Hobuste Aafrika katk

(2) Sigade Aafrika katk

(3) Põrnatõbi

(4) Lindude gripp (kõrge patogeensusega),

(5) Lindude gripp (madala patogeensusega)

(6) Kampülobakterioos

(7) Sigade klassikaline katk

(8) Suu- ja sõrataud

(9) Kitsede nakkav pleuropneumoonia

(10) Malleus

(11) Nakatumine lammaste katarraalse palaviku viirusega (serotüübid 1–24),

(12) Nakatumine *Brucella abortuse*, *B. melitensise* ja *B. suis*-iga

(13) Nakatumine episootilise hemorraagia viirusega

(14) Nakatumine nodulaarse dermatiidi viirusega

(15) Nakatumine *Mycoplasma mycoides* subsp. mycoides SC-ga (veiste kontagioosne pleuropneumoonia),

(16) Nakatumine *Mycobacterium tuberculosis* kompleksiga (*M. bovis*, *M. caprae* ja *M. tuberculosis*)

(17) Nakatumine Newcastle'i haiguse viirusega

(18) Nakatumine väikemäletsejaliste katku viirusega

(19) Nakatumine marutaudi viirusega

(20) Nakatumine Rifti oru palaviku viirusega

(21) Nakatumine veiste katku viirusega

(22) Nakatumine zoonootiliste Salmonella serotüüpidega

(23) Nakatumine ehhinokokoosiga *Echinococcus spp*

(24) Listerioos

(25) Lammaste ja kitsede rõuged

(26) Transmissiivsed spongioossed entsefalopaatiad

(27) Trihhinelloos

(28) Hobuste Venezuela entsefalomüeliit

(29) Verotsütotoksigeenne *Escherichia coli*

IV LISA
NÄITAJAD

Eesmärk	Näitaja
Artikli 3 lõike 2 punktis a sätestatud eesmärgid	1 - Uute kaebuste ja nõuete täitmata jätmise juhtumite arv kaupade ja teenuste vaba liikumise ja liidu riigihankealaste õigusnormide valdkonnas 2 – Teenustekaubanduse suhtes kehtivate piirangute indeks. 3 – Portaali „Teie Euroopa“ külastuste arv, 4 – Ühiste turujärelevalve kampaaniate arv.
Artikli 3 lõike 2 punktis b sätestatud eesmärgid	1 - Toetust saavate VKEde arv 2 - Selliste toetust saanud ettevõtete arv, kes on sõlminud äripartnerluse
Artikli 3 lõike 2 punktis c sätestatud eesmärgid **i)** **ii)**	1 - Liikmesriikides riiklike standarditena rakendatavate Euroopa standardite osakaal Euroopa standardite koguarvust. 2 - Liidus heaks kiidetud rahvusvahelise finantsaruandluse ja auditeerimise standardite protsent.
Artikli 3 lõike 2 punktis d sätestatud eesmärgid **i)** **ii)**	1 - Tarbijaindeks. 2 - Finantsteenuste valdkonnas peetud avalike konsultatsioonide käigus toetusesaajate esitatud seisukohavõttude ja vastuste arv.
Artikli 3 lõike 2 punktis e sätestatud eesmärgid	1 - Edukalt ellu viidud riiklike veterinaar- ja fütosanitaarprogrammide arv.
Artikli 3 lõike 2 punktis f sätestatud eesmärgid	1- Internetis avaldatud statistika mõju: veebis viitamiste ning positiivsete/negatiivsete arvamuste arv.
